

Charta Aliance pro otevřené vzdělávání

If there is no sharing, there is no education. *Education is sharing.*

Nelze vzdělávat bez sdílení. Vzdělávání je sdílení.

David Wiley

Aliance pro otevřené vzdělávání vznikla na základě iniciační schůzky podporovatelů otevřeného vzdělávání ze dne 9. června 2015 a ročního předchozího pilotního setkávání s organizacemi, které se zabývají otevřeným vzděláváním.

Cíle vzniku Aliance

Aliance pro otevřené vzdělávání chce aktivně napomáhat k:

- podpoře otevřeného vzdělávání, jakožto nástroje celoživotního učení a snižování, nerovností v přístupu ke vzdělávacím zdrojům, ve formálním i neformálním vzdělávání,
- propagaci využívání, vytváření a sdílení problémů a jejich řešení, postupů, metodik, znalostí a vzdělávacích materiálů mezi vzdělavateli a také vzdělávanými,
- sledování a napomáhání naplňování cílů vládou schválených strategií a jiných dokumentů, které podporují otevřené a digitální vzdělávání, jako jsou např. Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 a Strategie digitální gramotnosti (vládou schválená v červenci 2015),
- obhajobě zveřejňování všech výstupů, které byly realizovány s přispěním veřejných zdrojů, a to v přehledné formě na stejné platformě,
- prosazování podmínky, aby všechny učební materiály, které byly vytvořeny s přispěním veřejným zdrojů respektovaly universal design (design pro všechny),
- možnost volně nakládat s výstupy, které jsou financované z veřejných zdrojů, pokud to nenarušuje duševní a průmyslová práva,
- prosazování principů otevřeného vzdělávání do politik České republiky a Evropské Unie,
- spolupráce se státní správou při podpoře podmínek pro otevřené vzdělávání.

Princip otevřeného vzdělávání, ke kterému se Aliance hlásí

Za otevřené vzdělávání jsou považovány všechny aktivity ve formálním, neformálním i informálním vzdělávání za použití otevřených vzdělávacích (dále OER) a primárních zdrojů (např. digitalizace muzejních sbírek, archivů apod.), mezi které se řadí bezplatné vzdělávací kurzy, materiály z kurzů,

kurikula, učební plány, učební materiály jako např. elektronické učebnice, vzdělávací pomůcky a nástroje, zvukové a obrazové záznamy, videa, hry, testy, software a další materiály, které jsou založeny na otevřeném sdílení. Otevřené vzdělávací zdroje nejsou pro oblast vzdělávání zpoplatněné, je možné je kopírovat, měnit, upravovat, propojovat s jinými zdroji, sdílet pro další využívání a respektují licenční schémata pod otevřenou licenci, jako je například Creative Commons. Otevřené vzdělávání tak propojuje profesní oblast se světem kolem nás a pomáhá propojit naše poznatky a zkušenosti s naším reálným životem.

Otevřené vzdělávání je založeno na sdílení problémů jak mezi těmi, co se chtějí učit, tak mezi učiteli a lektory, kteří usilují o zlepšení své práce. Učitelé a lektori jsou taktéž ochotni sdílet své metody, zdroje a další materiály.

Proč podporovat otevřené vzdělávání?

Vize moderního vzdělávání vychází z principu celoživotního učení a směřuje k vybudování otevřeného prostředí, které umožňuje každému jedinci bez rozdílu a bez překážek vzdělávat se po celý život.

Podpora otevřeného vzdělávání a propagace otevřených vzdělávacích zdrojů může pomoci urychlit změnu vzdělávacích procesů v ČR. Otevřené vzdělávání zapojuje inovativní vzdělávací metody a technologie, propojuje žáky, studenty i učitele a umožňuje využívat šíři moderních vzdělávacích metod podporující dovednosti se učit celoživotně. Snadněji se tak mohou prosazovat metody, jako jsou např. princip převráceného učení, učení se navzájem, či předávání zkušeností z řešení problémů. OER jsou též schopny reagovat rychle a být promptně distribuovány v reakci na aktuální vzdělávací témata.

Otevřené vzdělávání je taktéž velkou šancí pro současný vzdělávací systém, kterému nabízí další vzdělávací možnosti, inspiraci a obohacení standardního vzdělávání. Ve formálním a neformálním vzdělávání i v informálním učení tak dostává každý příležitost získat nové poznatky v oblastech, které chce na základě svých zájmů a zkušeností profesně rozvíjet. Není sporu, že digitální technologie proměňují současnou podobu formálního vzdělávání, což se bude muset odrazit i v práci škol i v pedagogické komunitě. Členové Aliance tak vyjadřují podporu při zprostředkování zkušeností z neformálního a informálního prostředí do českého školního prostředí.

Kam směřujeme v rámci otevřeného vzdělávání v České republice?

Současné technologie a internet umožňují každému učit druhé a zároveň se učit a rozvíjet znalosti, zkušenosti a dovednosti efektivněji, mnohem rychleji. Každý může najít velmi rychle důležitou informaci z jakéhokoliv tématu a dokonce má možnost bez omezení hranic navázat spojení s kýmkoliv, kdo se o danou oblast zajímá. Učitelé a lektori mohou sdílet své znalosti se studenty ve vzdálené zemi stejně efektivně jako ve vlastní třídě. OER jako např. knihy či videa mohou být využívány globální komunitou prostřednictvím digitálních technologií, a to za minimální náklady.

Otevřené vzdělávání není v současnosti okrajovým tématem ani v České republice, jeho podpora je součástí Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020, která byla schválena v listopadu 2014 vládou. Ta s ohledem na digitální technologie popisuje, kam má otevřené vzdělávání v ČR směřovat: „Budou se na něm podílet poskytovatelé z veřejného, soukromého i neziskového sektoru – organizace i jedinci, kteří budou nabízet obsah, vzdělávací příležitosti a výuku studujícím v každém věku. Bude v něm zajištěn přístup ke sdílené vzdělávací infrastruktuře (kvalitní, levné, vysokorychlostní připojení z domova, ze školy, zaměstnání, na cestách i ve veřejném prostoru) a ke kvalitním vzdělávacím zdrojům (otevřeným vzdělávacím zdrojům, digitálním učebním materiálům a dalším zdrojům, které lze pro vzdělávání využít). Vzdělávací systém bude dostupný ve všech úrovních, tak aby každému, bez ohledu na jeho socioekonomické zázemí či zdravotní stav, umožňoval do něj kdykoli v průběhu života vstoupit a dále se vzdělávat či rozšiřovat si kvalifikaci dle jeho schopností a potřeb.“ Strategie taktéž ukládá učitelům i studentům posilování právního vědomí a znalostí autorského práva při používání OER. Pro podporu otevřeného vzdělávání je proto důležité sledovat, zda se Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 naplňuje. Vzhledem k tomu, že celá strategie je kvalitním dokumentem MŠMT, je podpora otevřeného vzdělávání jakožto jedné části závislá na plnění cílů ostatních kapitol.

Podporou digitální strategie se Aliance pro otevřené vzdělávání hlásí i ke Kapské deklaraci otevřeného vzdělání z roku 2008, která vytyčuje tři ústřední témata: partnerskou spolupráci mezi pedagogy, žáky i studenty ve sdílení studijních problémů a témat, intenzivní využívání a rozvíjení OER a legislativní a vzdělávací politiku, která posiluje vzdělávání z OER zdrojů.

V České republice se za podpory veřejných zdrojů financuje velké množství výzkumů, datových šetření i dokumentů, které lze využívat pro rozvoj společnosti i otevřeného vzdělávání. Ovšem ne všechny výzkumné, analytické a hodnotící výstupy a závěrečné práce jsou dostupné bez časové prodlevy, bez poplatků, bez požadavku registrace, pod otevřenou licencí. Český pedagogický výzkum málo zahrnuje problematiku digitálních technologií a otevřeného vzdělávání do svých aktivit. Instituce zabývající se zjišťováním a monitoringem situace ve školách častěji sledují technické parametry infrastruktury, vybavení technikou či počty hodin, ve kterých byly technologie využity, a nezaměřují se na způsoby využívání digitálních technologií, postoje aktérů a další jevy.

I přesto, že téma OER není médií nijak akcentováno, jsou v ČR realizovány velmi kvalitní projekty a aktivity, které mají charakter otevřeného vzdělávání. Jeho podstatou je bezplatnost, což nevyklučuje profesionalitu. Význam tvorby OER se tak zvyšuje, již dnes vytváří nová pracovní místa a přispívá k přechodu pracovních sil ze sektoru služeb do odvětví spolupráce komerčního, akademického či občansko-veřejného prostředí.

Předložil EDUin, o. p. s., 2015